

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

1. Na ivosavosa cava e dau tau ni dua e mate qai sega nona kawa e bula tiko me sosomitaki koya.

Kena isau: Mate vaka balabala

Vakamacala:

Na balabala e mataqali kau ni lomanivanua, tubu wadrovu vaka na niu, tolo i loaloa lailai, drau matailalai vaka na ota, sega ni sē se vua. Ni mate ga ena sega na kena kawa e tu me teivaki tale.

Ni dua gona e mate qai sega na nona kawa e bula me sosomitaki koya e dau qai tau kina na ivosavosa qo.

2. Na ivosavosa cava e dau cavuti nira bula vakalewelevu, ka veitarataravi na tamata.

Kena isau: Bulu vaka vudi

Vakamacala:

Ena gauna e liu, nira sa mate vakalewe levu na tamata ena gauna ni mate veidewavi kei na ivalu, era dau bulu vata vakalewelevu qai ra bulu veitarataravi.

Qo e vakatauvatani kei na vudi, ni yaco e dua na cagilaba era sa dau babale na vudi, era na qai bulu vata kece ga me rawa ni savasava na veiwere ni bera ni teivaki tale.

Ni bulu gona vakalewelevu ka veitarataravi na tamata, e dau qai tau kina na ivosavosa qo.

3. Na ivosavosa cava e dau cavuti vua e dua se vei ira era qase cake vei keda.

Kena isau: Rovu e liu na batina se batimu

Vakamacala:

Na rovu e kena balebale ni tekivu tubu na bati. Qo na vosa ni veibilibili me liu ga o koya e qase ena kena caka e dua na ka. Kevaka e tukuni me dua e vosa, ra qai veibilibili tiko era dau qai kaya toka o ira era gone “Vosa ga o iko ni rovu e liu na batimu.” Qo me vosa ga o koya e qase duadua.

4. Na ivosavosa cava e kena ibalebale me vakacerecerei ka vakaliuci tiko ga na turaga.

Kena isau: Dravusani ga na bukebuke e cere

Vakamacala:

Ni ia na tei uvi, e dau buli cake na kena buke (buke) me cere qai teivaki. E dau dravusani se biu na dravusa e dela ni bukebuke me vakaraitaka ni sa teivaki tu. So na gauna dau isosomi ni dravusa na nuku. Ni dua gona e vakacerecerei ka vakaliuci tiko ga e dau qai tau kina na ivosavosa qo.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

5. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Tiko vakararavi se “kai vale” vua na turaga se dua e rawakā, ka qai via torotoroi koya cake.

Kena isau: Kana e bele ni lalakai

Vakamacala:

Na ilalakai e itabe ni kakana drauniniu, se wa mē. Ena gauna e liu e dau taki kina na kena na turaga. Na turaga ga e rawa ni kana ena lalakai, ia o ira na tu vakararavi vua era na kana ga e taudaku ni lalakai se bele ni lalakai.

6. Na ivosavosa cava e dau cavu vua ka dau makutu wale ga na cakacaka ni tiko ena duatani tale na vale se vanua; ke tiko e nodratou e be se vucesa vakalevu.

Kena isau: Makutu i vale tani

Vakamacala:

E dau vakayagataki vakalevu ga na ivosavosa oqo vei ira na gone ka dau vaka oqo na nodra ivakarau - ena talairawarawa ga ena vale tani; mai nodra vale dina, e sega sara.

Ivakamacala: ivola ka vola ko Raiwalui, Naba: 150 - tabana 48

[ilalakai n itabetabe ni kakana buta - tali mataiyarua ena drauniniu sigani, se wame & r bekabeka 1, tere; ivs kana ena bele ni ilalakai (vb gone luveniyali) vakararavi tu ga vua e dua e rawaka se turaga]

7. Na ivosavosa cava e dau tau vakabibi vei ira na gone era dau Kauai se siosio ena nodra veivosaki na qase.

Kena isau: Gone somisise

Vakamacala:

E dau tau vakalevu na ivosavosa oqo vei ira na gone, nira veitalanoa na qase me qai via siova se siosio na vosa cake yani.

8. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - E qase duauda ia e guce, sakasaka se yalowai.

Kena isau: Ulumatua Vakasabota

Vakamacala:

Ni dau vua na uto, eso e vuavua i yatolu se yava, e dau lutudole na vuana taumada ni malumalumu ka yacana na kasabota, sa qai vo tu na vuana qai vua e muri, kaukauwa vinaka ni sa ra lutu laivi na ka malumalumu ka vua e liu. Na ivosavosa gona qo e vakatauvatani kina na kasabota ni uto kei na ulumatua e dau sakasaka se malumalumu tu ga.

Ivakamacala: ivola ka vola ko Raiwalui, Naba: 20 - tabana 5/6

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

9. Na ivosavosa cava e dau cavu vua e dua e rairai vinaka wale ga e tuba ia e ca na lomana.

Kena isau: Bulubulu boro vulavula

Vakamacala:

Na bulubulu ragone eda kila vinaka ni dau ukutaki sara vakamaqosa me rairai vinaka, dau simedetaki qai boro ena iboro vulavula me rarama na kena irairai. E dina ni sa rairai vinaka na kena iubi kei na iboro, ia na ka e tiko e loma e boi ca. Ni dua gona e dau rairai vinaka, ka qai yalo ca, se cudrucudru e qai dau tau vua na ivosavosa oqo.

10. Na ivosavosa cava e dau cavuti vua e dua e sa sikoa ka sa vakarau mate.

Kena isau: Sa se na kau vulavula, sa vakarau na moce e tuba

Vakamacala:

Na kau vulavula ragone e vakaibalebaletaki tiko ina sikoa ni ulu, vakauasivi vei ira na sa qase. Na moce e tuba e kena ibalebale ni dua sa mate qai lai bulu e tuba.

11. Na ivosavosa cava e kena ibalebale, sa sega na vakasaqa ni sa sega na kakana.

Kena isau: Moce i dravu na koli

Vakamacala:

Ena gauna e liu, era dau vakayagataka ga na noda qase na matadravu mera vakasaqa kina. Ni sa sega na kedra se sa sega na kakana era sa na sega ni vakayagataka na matadravu, sa na batabata na matadravu, sa na rawa ni na lai moce tale ga kina na koli ni batabata tu na dravu se dravusa. Ni sa sega gona na kakana sa sega na vakasaqa ena qai tukuni kina na ivosavosa qo.

12. Na ivosavosa cava e kena ibalebale ni dua e rere veidabui, rerevaki nona turaga, iliuliu, qasenivuli se so tale, ni voleka vua, ia ni yawa ga, caka nona sara.

Kena isau: Rere vakauga

Vakamacala:

Na uga e manumanu lali dau qasi e baravi. Dau curuma na qanivivili eso me vakavale kina.

Ni rere, oya ni volekata na tamata se manumanu, ena kino sara iloma, ni lala ga e veiqasiyaki tale. Dau laurai vinaka na mawena e nuku, kilai vinaka kina na vanua e qasiva. E vakayaca kina eso na draudrau ni kesakesa se somo ni ibe, ni tautauvata kei na mawe ni uga, oya na saga ni uga se yava ni kasikasi. Era kaya na dausiwa ni baca vinaka.

E yacana raraba na uga, yacana mai Ovalau, Koro, Wailevu, Savusavu na kasikasi, mai Vatulele na manimani, mai Kadavu na sanini.

Ke dua gona e dau rere veidabui, ena qai tukuni vua na ivosavosa qo - Rere vakauga.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

13. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - mo vakaisaluakitaka nomu vosa me kamikamica nida rogoca.

Kena isau: Bau Vakamasimataka nomu vosa

Vakamacala:

Na masima e dua na ka vaka na vatu matailalai sara vaka na nuku, kune ena waitui, dau isaluaki ni kakana se wainimate. E liu era dau vakasaqa masima na marama ni vanua eso, ***vakabibi*** mai Nadroga kei Rakiraki, qai dau vakayagataki me iyau. Nikua sa voli ga mai na sitoa na masima e kau mai valagi.

E cavu na ivosavosa oqo me vaka ga ni vakamasima na keda kakana me qai kana vinaka, e vaka tale ga kina na noda vosa, me da vakaisaluakitaka me kamikamica nida rogoca.

14. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - koya e bera e sota kaya na kena ca.

Kena isau: Waqa kece ga e bera e soqova na loa.

Vakamacala:

Na loa e kena ibalebale na ca. E vakaibalebaletaki ena nodra soko voli na waqa e wai, mera qai donumaka ni sa uku mai na loaloa, ni vakarau me tau na uca se me dua na draki ca. Na loaloa gona oqo e ivakatakilakila ni dua na draki ca.

O koya gona ena gauna ga era na raica kina ni sa uku mai na loaloa, era na sasaga vakatotolo sara mera yaco i vanua, ka me kua ni donumaki ira na uca, se draki ca. Ni dua gona e bera ena qai tau vua na ivosavosa oqo: 'Waqa kece ga e bera ena soqova na loa.'

15. Na ivosavosa cava e dau tau vei ira na tamata rairai vinaka, savasava sara qai vakaisulu vinaka.

Kena isau: Vudi Kasiraki

Vakamacala:

Na vudi e dua na mataqali kauvuata wadrovu tolo malumu sega na tabana, drau raba babalavu, vuana e kakanadina, kamikamica ni dreu.

Na vudi e dau kau laivi na kulina kei na drauna madu me rawa ni bulabula vinaka kina. Na noda samaka tiko na drauna madu me savasava e tukuni nida kasiraka tiko.

Ni dua gona e sauni koya ka samaki koya vinaka tu ena qai tau vua na ivosavosa oqo, Vaka na vudi kasiraki.

16. Na ivosavosa cava e dau cavuti e na gauna bogi vula rugurugua kina ka sega soti ni rarama vinaka.

Kena isau: Kana cuva o Vada

Vakamacala:

Na vada o ira na goneyalewa vei qaravi vua na marama. E kainaki ni gauna sa bogi kina na vanua me se bera ni cabe na vula era dau kana na goneyalewa vei qaravi. Gauna ga sa cabe kina na vula era na sega ni kania rawa tale e dua na kakana.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

17. Na ivosavosa cava e dau tau vei ira era tukutukuni ira, ra qaciqacia ra dokadokai ira.

Kena isau: Vodo waqa ni Verata

Vakamacala:

Ena gauna e liu e dau kilai tani tu kina na vanua o Verata ni vanua qaqa ena ivalu. Oya ni sa dau oti mai na ivalu mera dau qaqa mai era dau mai dokadokai ira kara dau vakaraitaka tu nira tamata kaukau.

O koya gona e na nodra dokadokai ira kei na nodra dau cibitaka tu na nodra kaukau e vu mai kina na ivosavosa qo, “*Vodo waqa ni Verata*”.

18. Na ivosavosa cava e dau cavu ki na vanua e rui yawa ka sega ni macala na vanua e tiko kina.

Kena isau: Voleka na vanua e buli kina na matau.

Vakamacala:

Qo e dua na mataqali iyaya vakayagataki vakalevu ena tata se kola toloni kau me vaka na buka. E sega ni buli i Viti. Yacana raraba na matau.

Qo ke dua e lako ena dua na vanua qai kilai ni yawa sara na vanua e lako kina, e na qai kainaki vaka qo: “Na vanua e lako kina e voleka na vanua e buli kina na matau.” Baleta ni matau e sega ni buli i Viti, e yawa sara na vanua e buli kina.

19. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - sa dromu na matanisiga, siga vinaka, vakabibi ni botairā na vanua, dodo vakabalavu na kena o dui roka.

Kena isau: Sa coka na Dabea

Vakamacala:

Na dabea e dua na mataqali ika ni waitui vaka na duna, dui roka rairai vinaka. E sega ni vaka na vo ni ika tale e so me vaka iriiri me rawa ni qalo kina, e dau coka ga. Ni gauna e coka kina e da na raica na rokana na kena rairai vinaka.

Vakatauvatani kina na ivosavosa qo ni dau dromu vaka totolo na matanisiga da na raica na kena rairai vinaka, vakabibi ni botairā. Me vaka ni dau coka na dabea e na solia mai na kena roka rairai vinaka.

20. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - cakacaka nona ni yali nona iliuliu se ivakatawa, me vakataki ira na gonevuli ni yali o qasenivuli.

Kena isau: Ai vakamate na tu lala

Vakamacala:

Qo e dua tale na ibole nei Ra Kalavo, ni sa lala ga na vale qai cakacaka nona, ni tiko na itaukei se ivakatawa ni vale, e sega ni kune. Vakataki ira na gonevuli, ni yali ga o qasenivuli ra cakacaka nodra sara.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

21. Na ivosavosa cava e dau cavuti ki na kena sa oti koso se guce na iyau se magiti vinaka, ka sa kau mai na ka ca me kena ikuri.

Kena isau: Sa Dulu na Vuata

Vakamacala:

Na vuata e dua na vuanikau laukana. Ni dulu oya ni levu. Dulu na vuata oya ena kena sa sega ni laukana rawa na vuata ena kena levu.

E vakatauvatani kina na ivosavosa oqo ena kena sa oti na vuata matua, ka sa kau mai na ka vou, se ka ca me kena ikuri.

22. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - vinaka taucoko ka sega ni dua na tikina e ca se tawa yaga.

Kena isau: Vinaka vaka niu

Vakamacala:

Na niu e yaga kece ga na tolona, drauna, laukana na vuana, magimagi na bulu, bilo ni yaqona na kena bilo. E vakaibalebale taki kina na ivosavosa oqo - “Vinaka vaka niu ni sega na ka e biu”.

23. Na ivosavosa cava e dau cavuti vua e dua e vakaliataka, se vakasavuliga ena itavi e vakaitavi kina.

Kena isau: Vakataba ni Uto

Vakamacala:

Ni dua e dau vakaliataka se vakasavuliga ena cakacaka e qai dau cavu kina na ivosavosa oqo.

24. Na ivosavosa cava e dau cavu vua e dua e lewe ni sala ena dua na ilakolako, ia e sega ni lai vakaitavi kina.

Kena isau: Tube isu

Vakamacala:

Na isu e dua na kato drauniniu. Tali na drauniniu, buki na vo ni tali e muana ruarua, sei qai buki vata me kena itubetube. E kau mai na ivosavosa oqo na tube isu; vua e dua e dau tomani ira na dau kau vunau ena dua na vanua me qai dau lai tubera lesu mai na isu kakana, se italivunau nei koya e vunau.

25. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - ni sa sega na ka dina e dodonu me vakayagataki sa mani taurivaki ga e dua na ka me kena isosomi.

Kena isau: “Sega na ika sa laukana kina na boila”

Vakamacala:

Na boila na mataqali ika balavu ni waitui vaka na duna. Ni sa dau drava na qoli sa sega na ika sa dau kau ga mai na boila me laukana.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

26. Na ivosavosa cava e dau cavuti ena dua na ka e cawi se tasiri na kena lako, se na kena toso.

Kena isau: Vaka e Siri na Saku

Vakamacala:

Na saku e dua na mataqali ika balavu ni waitui, tololilai caliva, sui drokadroka; e dau totolo sara na kena toso ena loma ni wai.

E vakatauvatani na ivosavosa oqo kei na dua na kā e totolo na kena toso me vaka na saku.

27. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Liaci iko se vunaici iko mada e liu ni se bera ni o vunauci ira na tani.

Kena isau: Leuta mada e liu na malamala mai na matamu

Vakamacala:

Na malamala na tikitiki ni kau mamare lalai. Ke tiko e matamu na malamala o na sega ni rai vinaka. Leuta tani na malamala qori o na qai rai vinaka, raici iko ka raici ira tale ga na tani.

E dau cavuti na ivosavosa oqo vua e dua ka via vakamacala se vakasalataka e dua na ka e cakava sara tiko ga. Ke o via vosa se vakasala ena dua na ka o cakava sara tiko ga, ena qai tau vei iko na ivosavosa qo.

28. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Tu ga vakarawarawa na iwali ni leqa qai sega ni vakayagataki, qai mani yaco kina na leqa.

Kena isau: Tu na inima luvu na waqa

Vakamacala:

Na inima na iyaya ni waqa vakalomana me dau nimati kina na waqa. E liu e dau sivi na kau mamada, ena gauna oqo sa vakayagataki vakalevu na qaloni se kava. Ke sega ni vakayagataki na inima ka sa levu na wai ena luvu dina ga na waqa.

E cavuti na ivosavosa oqo ni dau tu ga vakarawarawa na iwali ni noda leqa, da qai sega ni raica da qai oga tiko ga vakalevu.

29. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Kena ivovo ni vota se imurimuri ni ivota qai votai ga kina, e sega na kena.

Kena isau: Balolo ni vakanananu

Vakamacala:

Na balolo e baca ni waitui, dau ika ni yabaki vaka na ibulibuli ni bacaniqeke, caga dua toka so era damudamu so e drokadroka. Dau tagavi vakarua ena dua na yabaki: Vula i Balolo Levu, Vula i Balolo Lailai. Ni sa taga na balolo e kovukovu, vavi dau qai veivotayaki vei ira na veiwekani. Na ivovo gona ni balolo se imurimuri ni ikovu e dau votai vua e qai nanumi ni sa oti na votavota - Na ikovu balolo gona qori e yacana na 'Balolo ni vakanananu'.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

30. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - tamata rairai malumalumu ia e ivakarau kaukaua sara.

Kena isau: Malumalumu vakacikinovu

Vakamacala:

Na cikinovu e manumanu ni loma ni gele, e manumanu balavu; levu na yavana e rairai malumalumu ia e kata mosimosi.

E vakatauvatani kina na ivosavosa oqo ki na tamata e dau malumalumu tu ga na kena irairai, ia e dau ivakarau kaukauwa.

31. Na ivosavosa cava e dau tau vua e dua na veitau se rua e veikilai e rau dau veilomani vinaka ka rawa ni lai tinia sara ga na mate.

Kena isau: Dromu na Vula, dromu vata kei na kena Kalokalo.

Vakamacala:

E vakaibalebaletaki oqo vua e rua e rau veitau se veikilai e rau sa rui dau veilomani. Ni vanua e lako kina e dua vei rau ena lako tale ga kina o kena ikarua, se na vanua e mate kina e dua vei rau ena mate tale ga kina o kena ikarua.

32. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - kua ni veivosayaki de ko qai calata.

Kena isau: E kua gona ni Balolo me na kua sara

Vakamacala:

Na balolo e baca ni waitui, dau ika ni yabaki vaka na ibulibuli ni bacaniqeile, caga dua toka so era damudamu so e drokadroka. Dau tagavi vakarua ena dua na yabaki: Vula i Balolo Levu, Vula i Balolo Lilai.

E kua gona ni Balolo me na kua sara e vakaibalebaletaki vua e dua e vinakata e dua na ka a qai lomalomarua tale tiko. Kevaka o vinakata dina e dua na kā, tukuna sara kakua ga ni veivosayaki de o qai calata a sega tale ni o na taura rawa.

33. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - o koya e rua na nona vale e sega ni leqa.

Kena isau: Mate 'o vale dua bula ' o vale rua

Vakamacala:

Oqo e dau cavu vei ira e ra dau kana yasali a sega nira dau kana ga ena nodra vale dina. Ke sa caka tiko na kana ena dua na vale a qai yaco mai e dua na lewe ni vale o ya a kainaki vua me kana, qai kaya o koya ni sa kana oti, e qai dau cavuti vua na ivosavosa oqo.

Kena ibalebale o ya, ni, ke a sega na kakana e tu e nodratou vale, ke ratou a na mate kece na lewe ni vale a bula duadua o koya ni levu na nona vale.

34. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - na turaga ena sau ga na nona lewa kei na nona vosa ena nona vanua dina.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

Kena isau: Sa dui cagi ni Toba

Vakamacala:

Sa dui tu ga na toba kei na kena cagi, a dui tu na vanua kei na kena turaga. E sega ni rawa ni dua me kauta na nona turaga mai na nona vanua a laki via vakasausai koya kina ki na dua tale na vanua. Na nona lewa kei na nona vosa ena sau ga ena nona vanua dina.

Kevaka e dua na turaga e via lai vakasausai koya ena dua na vanua qai sega ni mana ena qai tau vua na ivosavosa oqo - Sa dui cagi ni Toba.

35. Na ivosavosa cava e dau cavu e na dua na ka e sa rui yawa se sega tale ni laurai.

Kena isau: Sega ni raici rawa e dua na kena O

Vakamacala:

Oqo ke mani lako tiko e dua na waqa kara taro yani o ira na tiko mai muri vei ira na tiko mai liu se sa kune na vanua se sega; ke sega, e ra na qai kaya yani o ira e ra a tarogi: “E sega ni raici rawa e dua na kena o”.

E vakaibalebaletaki i na dua na ka e sa rui yawa se sa sega ni laurai tale, se sega mada ga ni dua na kena ivakaraitaki me laurai rawa.

36. Na ivosavosa cava e dau cavu ena vale a sega soti ni tara vakavinaka na kena delāvuvu, e dau turu e na gauna ni ucauca.

Kena isau: Vakaruku ni Ivi

Vakamacala:

Na ivi e dua na kauvuata vakaitāmera rugurugua ni bati ni veidogo kei na lomanivanua, vakabibi e na vanua suasua, waka lelevu, vaqalita, drauilelevu babalavu vavaku dravia, se lalai vulavula boivinaka, vuaillelevu toka via sababa. Na lewena e dau saqa me laukana, se yaca me madrainiviti, bila, sikiviro, koko, soloi.

E vakatauvatani kei na vuni ivi, ni da raica na drauna e lelevu vinaka e da nanuma ni rawa ni da vakaruru kina. Ia ena gauna ena tau kina na uca ena totolo sara na kena curu basikata mai na drau ni ivi na wai.

Kevaka e da tiko e na dua na vale e sega gona ni caka vakavinaka ka qai turu tiko, eda na qai kaya: “Sa vaka dina eda vakaruku ni ivi tiko e na vale oqo”.

37. Na ivosavosa cava e dau cavu ena dua na ka e totolo ka bula sara ni se qai tekivu, oti sa mate sara tale, sega na mawena.

Kena isau: Buka Dolou

Vakamacala:

Na dolou na taba ni uto madū, dau vakawaqa ni buka. Dau waqa vakavinaka sara, ni saqa kina e dua na kakana ena totolo sara na kena buta. Ia ni sa caudre me yavu na dolour ena sega na kena qilaiso.

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKAKA ITAUKEI

E vakaibalebaletaki ena dua na cakacaka, se isoqosoqo, ni se qai tekivu ga e totolo ka bula sara, lakolako tiko ga, sa lai mate sara tale, qai sega tu ni dua na mawena.

38. Na ivosavosa cava e dau cavuti e na dua na ka e totolo, tu dei ka kata na wena e na gauna ka caka se vakayacori kina.

Kena isau: Vaka la e kata na Tiri

Vakamacala:

Na tiri e dua na kau levu ni veidogo, kune e yasa ni veidogo e wai, vaka na dogo leka, drau lalai taliva, levu na wakana babalavu vu mai tolona, yacana na titi. Tolona e dau buka.

Ke dua e tauvi mate tu ka dede, a rau sota kei na dua na wai se vei qaravi vakavuniwai ka veirauti vinaka kei na mate e tauvi koya, ena tukuni ni vaka la e kata na tiri na kena yaga e na kena totolo kei na kena vinaka.

39. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Kania vakalevu na icoi ka vakalailai na kakana dina.

Kena isau: Kana vakaiwai

Vakamacala:

Na 'kai wai' oya o ira na goneda se dauqoli. E dau vakalevu era dau kau kakana dina me kedra ivaqa nira gole iwai.

Eso na ika se vivili era dau kania droka ga mai wai - me vaka na vasua, yate ni cumu, kei na ika eso. Era dau kania vakalevu gona kina na icoi ka vakalailia na kakana dina me veirauti.

Ke da kana icoi vakalevu ka vakalailai na kakana dina eda vakatauvatani tiko kei ira na 'kai wai' se goneda ni dau va oya na nodra ikanakana.

40. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Velavela se madua ni sa kune nona ivunivuni.

Kena isau: Vukatubu nona toa

Vakamacala:

E dau ia na vakavala toa me kilai se o cei e kaukaua nona toa. Era dui susuga na gonetagane nodra toa tagane me baleta na vakavala toa.

Ni sa yaco na kena siga e ra dui qai laiva nodra toa mera vala. E ra rawa ni veiveisa.

Na toa ga e sa malumalumu ena vukatubu ka dro. E sa na velavela ka madua o taukei ni toa ni sa qai macala ni druka se malumalumu nona toa.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

41. Na ivosavosa cava e kena ibalebale- soro ni sa oti vakadua nona kaukaua.

Kena isau: Kuvu nona Dravu

Vakamacala:

Na vosa na “kuvu” na kena ibalebale e vuka na kubou, kuvu se cawa. Na “dravu” eke e vakaibalebaletaki vua e dua sa kuvu na dravu a ubi koya tu ka sa laurai nona malumalumu, sa soro.

42. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - tamata vucesa dau vakawaletaka na kakana droka, ia ni sa buta e sa qai gumatua na kania.

Kena isau: Caca vakabokola droka

Vakamacala:

Na bokola na yago ni tamata mate. Ena gauna e liu era dau kana tamata se bokola na noda qase, vb o ira nodra meca; dau laukana droka se buta. O koya e vucesa e sa na kania droka ga, ia nira vakabutara ena gumatua tale ga ena kana..

E vakatauvatani vua na tamata vucesa ka dau vakawaletaka na kakana droka, ia ni buta ga e gumatua sara na kania.

43. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - era sa tauri ga ena vuku ni leqa ni sa sega tale ni dua e kune me cakava rawa na cakacaka.

Kena isau: Bu ni Bau

Vakamacala:

Bu ni Bau na niu cava ga e laugunu e sega ni bu. Me vaka ni dau dredre tu na kune ni niu mai Bau, ni dua ga na niu e kune, veitalia ke se sega ni Bu, e sa na laugunu ga; vakaibalebaletaki vua e dua e soli vua e dua na cakacaka se itavi e sega ni ganiti koya.

Ia, sa tauri ga ni sa sega sara ga ni dua e cakava.

44. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - davo vakababa tu ka vakasuguta na sala ni veilakoyaki.

Kena isau: Banaka tu vakawaqa ni Kiuva

Vakamacala:

(Oqo na ivosavosa mai Kiuva): Banaka oya ni dua e davo se so e veidavoci vakababa se vakaveitalia tu.

Era dau kilai vakavinaka mai Kiuva ena nodra dau kelea vakaca, vakaveitalia ka vakababataka tu na nodra waqa ena matasawa. Ka sega ni rawa nira dau vakelea vakavinaka ka me rawarawa kina vei ira na vo ni waqa na nodra kele mai.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

Ni dua gona e davo vakababataka tu na sala ni veilakoyaki e lomanivale ena qai tau vua ni vaka e Banaka tu na waqa ni Kiuva.

45. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - Leqa ga qai sasaga bula.

Kena isau: Leqa na Qio qai Kata

Vakamacala:

Qo era dau kila vinaka o ira na kai wai. Ni gauna e ra dau wavoki tu kina na qio e loma ni wai e ra sega ni kata, ia, ena gauna ga o vakasaga kina, me sa lai toka leqa mai, e na qai kata.

E dau cavu na ivosavosa qo vua e dua e qai yavala ni sa volekati ko ya na leqa, sa vakasaqara e dua na sala me bula se me kua ni madua kina.

46. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - mākutu ena kena itekivu lai vucesa e muri.

Kena isau: Mākutu i Siga Dua

Vakamacala:

Na Mākutu oya ni o gu se talairawarawa, vakabibi ena dua na cakacaka e tukuni vei iko. Na Mākutu i Siga Dua e dau cavu vua a dua e sega soti ni dede na nona cakacaka, sa vucesa tale, a cegu sara mai na ka e cakava tiko.

47. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sa ca se veilecayaki na cakacaka ni yali na kena dau.

Kena isau: Vakanadaku o Rokola, sa ca na qalu

Vakamacala:

Rokola na nodra iliuliu na Mataisau na dau ta iyaya me vaka na waqa kei na veika tale e so.

Na iliuliu ni dua na mata tamata ni cakava e dua na ka. Ni yali ga na kena dau e na ca se sega ni caka vinaka na cakacaka se na ka e caka tiko ni yali na kena dau.

Na qalu yacana raraba na vakalolo.

Qo me vaka ni dau caka na caka vakalolo ke na yali o kena dau e na caka vaka ca na vakalolo se qalu. Ni dua na cakacaka e dau caka, ni yali ga na kena dau.

48. Na ivosavosa cava kena ibalebale oti na soqo, sega tale ni dua na ka e vo, ni sa oti na iyau, kakana kei na so tale.

Kena isau: Maca na wai koto na qere

Vakamacala:

E so na uciwai lalai e dau maca ni dausiga vakabalavu na vanua. Ni maca oya sa qai

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

kune tu na laqere se na qereqere ena boto ni waiwai.

Vakatauvtani kina na ivosavosa qo ni oti ga na soqo sa sega tale ni dua na ka e vo, oti kece sara ga vakadua.

49. Na ivosavosa cava dau cavu ni o saga mo tarova se qarauna e dua na ka o tiko sara ga kina, ni o wele ga se yali e baci yaco se caka tale.

Kena isau: Sevuka na waikalā

Vakamacala:

Waikalā na wai tu vakadua, robotu tu na delana na ka drokadroka yacana na kalā. Ni sevuki se wasei na kalā ena makare vinaka na wai, ni laveti ga na liga ena sotasota tale.

Qo me vakataki ira na gone ni tukuni se vakatabui e dua na ka mera kua ni cakava, e sega ga ni dede sara cakava tale.

50. Na ivosavosa cava kena ibalebale na waqa vakawai, maca ga na wai sa voka.

Kena isau: Nimanima na voka

Vakamacala:

Voka ni sa maca sobu na wai se sa mati. Ni dua na waqa e mimi ni lako tu iwai e da na nima tiko ga. O koya gona na dede ni noda nima tiko oya qai maca ga na wai ni sa voka.

51. Na ivosavosa cava kena ibalebale na cava e dau tukuni vua e dua dau cakacaka tu ga sega ni bau cegu, vakabibi e na teitei.

Kena isau: Qasiva na yavana na kalavo

Vakamacala:

Vakaibalebaletaki na ivosavosa qo vua e dua e cakacaka tu ga sa lai bogi, e sega ni kila mada ga ni sa qasiva na yavana na kalavo e na levu ni nona cakacaka.

52. Na ivosavosa cava kena ibalebale vulagi taki e dua na ka kina vanua e levu kina.

Kena isau: La taki tale na ikara iLasakau

Vakamacala:

Lataki ni o kauta se o vulagitaka e dua na ka.

Na ikara eda sa kila oti; qo e dua na kau balavu dau va kauta na waqa iwai. Yacana ena so na vanua na idoko, so na vanua na ikara.

O ***Lasakau*** e tiko ena yanuyanu o Bau, ra vakayagataka vakalevu na ikara ena veisiga. Vakaibalebaletaki na ivosavosa qo vua e dua e kauta tale e dua na ka ena

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

vanua sa levu tu mada ga mai kina, me vaka na nomu kauta tale na ikara iLasakau ni sa levu tu mai kina.

53. Na ivosavosa cava kena ibalebale sa qase na tamata qai kaukaua.

Kena isau: Madu na wavuka qai gata

Vakamacala:

Na wavuka e dua na mataqali wa votovotoa ni veikau, drauilelevu toka vutivutia basogaitolu se lima, se vulavula matailalai, vua damudamu ni sa dreu, dau laukana.

Kau mai kina na ivosavosa qo ina wavuka ni sa dau madu e qai gata, qo e vakatauvatani kei na dua e sa qase qai kaukaua mai, qai cavu vua na ivosavosa qo.

54. Na ivosavosa cava kena ibalebale - ena sega ni tarovi na mate.

Kena isau: Rai ki Beqa, mate ga

Vakamacala:

Ena vale ni veivesu mai Korovou, era a dau kuna kina na tamata laba ena gauna e liu, ra dau tu ena dela ni vanua cere e vale ni veikuna, mera raici Beqa tu nira se bera ni mate.

Me vaka ni sa na sega tale ni dua na ka e caka rawa, e qai dau kena ivosavosa gona qo rai ki Beqa mate ga.

55. Na ivosavosa cava e kena ibalebale ni ko sa taura tu e dua na cakacaka kua ni dokadokataka taura dei toka.

Kena isau: dua na dairo da butuka da butuka malua no

Vakamacala:

Na dairo e dua na mataqali sasalu ni waitui vaka na dri lailai dravu vakauaua, tavutonotono loaloa, kete vula, davo se bulu e veinuku se veivutia. Nida lai qoliva eda na vakabubutu ga, nida sa butuka rawa e dua na dairo me da butuka toka vakamalua de qai yali. E dravidravi na dairo, ke o sega ni butuka dei e rawa ni dri tani.

O koya gona nida sa taura toka e dua na cakacaka meda kua ni dokadokataka, taura dei toka de na yali se kau tani tale mai vei iko.

56. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sa sega ni dua e veiliutaki, era sa dui vakayaco nodra o ira na lewe ni vanua.

Kena isau : Sa itata ni walai

Vakamacala:

Na walai e dua na mataqali wa toloilevu rivirivi ni veidogo kei na veikau, drauilalai toka, se matailalai balavu dromodromo, vuailelevu babalavu, e dau icibi na sorena.

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKACA ITAUKEI

Qo na ivosavosa mai Matuku; ena gauna se Tui Yaroi tu kina o Taginakaibeqa. E kainaki ni gauna sa mate kina sa rusa tu o Yaroi. O Rokorakuita e dua vei iratou na luvei Taginakaibeqa ka tiko voli ga mai Lakeba ena gauna oya.

E kainaki na nona tiko voli mai Lakeba ena gauna oya, e dau vakasausa sara vakalevu. Ni ratou dau caka kedratou kakana dau nona itovo me tukuna ni sa lako sobu i cocoka ni kena icoi, ia ni lesu yani e kauta tiko yani e dua na yagoni tamata mate me lai icoi ni kedratou kakana. Ni sa vaka tiko oya na nona ivakarau ratou sa qai mani tukuna na vugona ena nodratou sa maduataka na nona itovo, “kevaka e dua na nona kaukau, me sa lako mada ina nona vanua ka sa itata tu ni walai,”. E kena ibalebale ni sa sega ni dua e veiliutaki ena vanua oya, era sa dui vakayaco nodra ga o ira era tiko kina.

57. Na ivosavosa cava e kena ibalebale na nona rogorogo vinaka e dua e rogo vinaka kina na vanua taucoko.

Kena isau: E dua na vatu, e seuta na lolo

Vakamacala:

Ni dau tavuvatutaki na lolo ena vakarautaki rawa na lolo qai tavu na kena vatu. Ni sa seu se biu i loma ni lolo na vatu katakata, ena robotu na vei vanua na kena iboi.

E vakatauvatataki na ivosavosa qo vua e dua e rogo vinaka ena dua na ka, vakavuna na kena rogo vinaka kina na nona vanua.

58. Na ivosavosa cava e cavuti vua e dua e sa voleka sara ni rawata na ka e saga tiko qai soro koso.

Kena isau: Voleka na koro qai ca na kuro

Vakamacala

Oqo ni dua na ka eda cakava tiko sa lai vovoleka sara tu ga ni oti qai leqa se da soro koso. Tautauvata qo kei na ivosavosa Tara na Dike ni niu qai kevu.

59. Na ivosavosa cava kena ibalebale caka e dua na ka mani sivia tale.

Kena isau: Uru ni kitu

Vakamacala:

Na kitu na takitaki ni wai se tawatawa ni wai qani niu. Dau digitaki na vuani niu lelevu, vakalamutaki na matana tolutolu qai toni tu me dede me dada na lewena. Qisori tani na lewena qai sava me savasava, vakaituitui qai vakayagataki me itakitaki se tawa tawa ni wai.

Qo ke sa tawa sivia na kitu e na sega ni rawa me lili, e sa na *uru* ga me dabe toka e ra.

60. Na ivosavosa cava kena ibalebale mama ga na vakawati voleka se vakoro vata kua so na lai vakawati vakayawa.

Kena isau: Lavi voleka ga na buka e waqa

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKACA ITAUKEI

Vakamacala:

Lavi na vakadewataki ni buka waqa me lai waqa tale kina e dua na ka me vaka na buka se tavako. Kena ibalebale kevaka o lako sara vakayawa e na boko koso na buka, ia, ke o lako voleka ena waqa tiko ga.

61. Na ivosavosa cava kena ibalebale - sasabai ni yalolailai.

Kena isau: Luku ikolo na dadatuvu

Vakamacala:

Na 'datuvu' e kena ibalebale na yalolailai. Qo me vaka na qaravi itavi, na cakacaka se na ivalu. Me vaka ni kodro mai na koli, ona sabaya ena ikolo, ni o sega ni rawa ni bolea.

Ni dua gona e yalolailai ena qaravi itavi, se kodro mai na koli me qai sabaya yani ena qai cavuti vua na ivosavosa qo: Luku ikolo na dadatuvu.

62. Na ivosavosa cava kena ibalebale nida vulagi ena dua na vanua da qai lai vakani vakavinaka.

Kena isau: Katoa i domo

Vakamacala:

Na vosa na katoa e kena ibalebale nida rawa ika ena qoli se rawa vakavinaka e dua na ka. Na domo e tilomi kina na kakana, ni sa "katoa" oya e sa levu na kakana sa levu tale ga na kana.

63. Na ivosavosa cava e cavuti vua e dua e vinakata se tagica e dua na ka rui dredre.

Kena isau: Tagitagica na yalokanimata ni vonu

Vakamacala:

Na vonu e dua na mataqali ika levu ni waitui, daku kaukaua tinikatolu na varina, yago raraba, sega na sena se buina, rua na ligana, rua na yavana, cabe e nuku me vakayaloka, lewe damudamu, cegu vakatamata, bula balavu ni tuna, ika vakaturaga dau icoi ni magiti vakaturaga, tabu ni qolivi se laukana vakaveitalia.

E cavuti kina na ivosavosa qo ena vonu ni dredre na kena laurai kei na kena lai kau mai. Ni dua gona e tagica e dua na ka rui dredre ena qai cavuti kina na ivosavosa qo: Tagitagica na yalokanimata ni vonu.

64. Na ivosavosa cava kena ibalebale - o sili ga o cabe.

Kena isau: Sili vaka isau

Vakamacala:

Na isau e dua na mataqali iyaya ni teitei ra dau vakayagataka na qase mera lauta kina na qara me tei kina na mata ni dalo. Yacana ena so na vanua na isau, so na vanua na idoko, kau levu bibi, sivi vakamomoto qai ia kina na teitei.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

Ena gauna e liu o ira na qase ni sa dau oti na nodra teitei era sili ga ena tobu. Qo ni sa dau oti ga na teitei, rawa ni o kolataka ga yani i wai na isau me lako tani ga na soso lai kau tale mai, se toni tu me vaka o lade ga iwai o cabe tale mai. Ni dua gona e toni ga i wai sa cabe tale mai ena qai cavuti vua na ivosavosa qo: O sa sili vaka isau.

65. Na ivosavosa cava e dau cavuti ena dua na ka e lutu ka mani yali sara vakadua, sega ni kune tale.

Kena isau: Lutu ena qara ni isua

Vakamacala:

Na isua e mataqali ivoce balavu ni waqa, e dau tiko na kena qara ena waqaniviti me biu kina na isua qai suataki me toso na waqa. Ke toso tiko a lutu e dua na ka ena qara ni isua, sa lutu l wai a yali sara vakadua sega ni kune tale.

66. Na ivosavosa cava e dau cavu ena dua na ka e totolo ka bula sara ni se qai tekivu, oti sa mate sara tale, sega na mawena.

Kena isau: Buka Dolou

Vakamacala:

Na dolou na taba ni uto madū, dau vakawaqa ni buka. Dau waqa vakavinaka sara, ni saqa kina e dua na kakana ena totolo sara na kena buta. Ia ni sa caudre me yavu na dolou ena sega na kena qilaiso.

E vakaibalebaletaki ena dua na cakacaka, se isoqosoqo, ni se qai tekivu ga e totolo ka bula sara, lakolako tiko ga, sa lai mate sara tale, qai sega tu ni dua na mawena.

67. Na ivosavosa cava e dau cavuti vei ira era vulagi ina dua na vanua se ra vulagi mai, nira lesu era yauta kece na ka sega tale ni dua ka e vo, na cava ga era taura rawa era kauta.

Kena isau: Vaka e tale na ua ni loka

Vakamacala:

Na loka mataqali ua ni wasawasa lelevu ni draki ca. Ni sa ceburaki i vanua a tale i wasawasa, ena kauta kece na veika e sota kaya, sega tale ni vo e dua na ka.

Ni dua gona e lako vulagi in dua na vanua, ni lesu e kauta kece na ka sega ni dua e vo ena tukuni vua na ivosavosa qo.

68. Na ivosavosa cava e kena ibalebale, leqa se coko tale ena vere a bukia.

Kena isau: Sikalutu ena ikeli se qara a kelua

Vakamacala:

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKAKA ITAUKEI

Ke o kelia e dua na qara vuni - me lutu kina na manumanu se cava beka, oti ga o qai lutu tale kina. Ke dua e leqa tale ena vere a bukia, e dau cavuti gona kina na ivosavosa qo.

69. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - tamata vucesa dau vakawaletaka na kakana droka, ia ni sa buta e sa qai gumatua na kania.

Kena isau: Caca vaka Bokola droka

Vakamacala:

Na bokola na yago ni tamata mate. Ena gauna e liu era dau kana tamata se bokola na noda qase, vb o ira nodra meca; dau laukana droka se buta.

O koya e vucesa e sa na kania droka ga, ia nira vakabutara ena gumatua tale ga ena kana. E vakatauvatani vua na tamata vucesa ka dau vakawaletaka na kakana droka, ia ni buta ga e gumatua sara na kania.

70. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - cakacaka nona ni yali nona iliuliu se i vakatawa, me vakataki ira na gonevuli ni yali o qasenivuli.

Kena isau: Ai vakamate na tu lala

Vakamacala:

Qo e dua tale na ibole nei Ra Kalavo, ni sa lala ga na vale qai cakacaka nona, ni tiko na itaukei se i vakatawa ni vale, e sega ni kune. Me vakataki ira na gonevuli, ni yali ga o qasenivuli ra cakacaka nodra sara.

71. Na ivosavosa cava kena ibalebale tovolei me vunitaki na ka dina.

Kena isau: Vakaiubi na lua ni madrai

Vakamacala:

Qo e dua na mataqali kakana vakaviti e dau caka ena gauna e liu ka yacana na madrainiviti, dau yacana e liu na madrai ga. Voci se koi na kakanadina, vb uto, vudi, ivi, tavioka, sobu ena kena davuke se na qara me maroro kina qai conaki ena draudrau me vakavula qai bulagi, oti keli mai, vakaniu, kovu, qai saqa se vavi; dau isasabai ni dausiga se ivalu, se ivaqa ni soko balavu; kena mataqali: bila, madraivudi, sikiviro;

O koya gona ni ubi vinaka na davuke ni madrai ena sega ni kauta tani na iboi ni madrai me vaka na iboi ni bila, qai kau mai kina na ivosavosa qo Vakaiubi na lua ni madrai.

72. Na ivosavosa cava kena ibalebale tamata levu, cegu bula, rawa ni cakava e levu na ka lelevu.

Kena isau: Raici e dibi na malo

Vakamacala:

Na dibi eda sa kila kece ni tiki ni yagoda. Na malo na masi era dau daramaka na tagane ena gauna e liu. Nira sa dau vakamasi, qai duatale na masi e daramaki e cake me ubia na malo. Ia ke sa laurai e dibida na malo ena vakaraitaka na levu ni nona i gū

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

o koya e cakava tiko na cakacaka e qai cavuti kina na ivosavosa qo Raici e dibi na malo.

73. Na ivosavosa cava e kena ibalebale bula dede ga o koya e dau dro, vakaliataka na cakacaka.

Kena isau: Bula dede ga na dadatuvu

Vakamacala:

Na 'datuvu' e kena ibalebale na yalolilai. Qo me vaka na qaravi itavi, na cakacaka se na ivalu. O koya gona ena bula dede na dadatuvu nira oca o ira era mamakutu ena cakacaka ka bula vinaka tu ga o koya ni dau vakalia ka sega ni bau tara mada ga e dua na cakacaka.

74. Na ivosavosa cava e kena ibalebale nona wale na rogo vinaka ena nodra buno na tani.

Kena isau: Vakauucu ni Cama

Vakamacala:

Na cama ena waqa ni viti e tu wale tu ga me vukea na cici ni waqa.

O koya gona meda kua ni rawata na noda bula mai vei ira na tani me vaka na cama ni waqa ni Viti ena kena tu wale tu ga.

75. Na ivosavosa cava kena ibalebale tamata se manumanu e sesevaki koya, tatabalebale me vaka na mateni na nona ivakarau.

Kena isau: Vaka na ika duvani

Vakamacala:

Na duva e dua na mataqali was ala toloilevu toka ni baravi veivatu kei na veidogo, drau lumisa lelevu toka, se lalai piqi siawa, vua rabaraba na vaka na vua ni walai. Na wakana e tuki me mate kina na ika.

Ni dua na tamata e va qo na nona ivakarau ena qai cavuti vua na ivosavosa qo: vaka na ika duvani baleta ni tatabalebale ka sesevaki koya mai na nona ilakolako.

76. Na ivosavosa cava kena ibalebale mama ga na vakawati voleka se vakoro vata kua so na lai vakawati vakayawa.

Kena isau: Lavi voleka ga na buka e waqa

Vakamacala:

Lavi na vakadewataki ni buka waqa me lai waqa tale kina e dua na ka me vaka na buka se tavako. Kena ibalebale kevaka o lako sara vakayawa, ena boko koso na buka, ia, ke o lako voleka ena waqa tiko ga.

77. Na ivosavosa cava kena ibalebale oti na soqo, sega tale ni dua na ka e vo, ni sa oti na iyau, kakana kei na so tale.

Kena isau: Maca na wai koto na qere

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKAKA ITAUKEI

Vakamacala:

E so na uciwai lalai e dau maca ni Dausiga vakabalavu na vanua. Ni maca oya sa qai kune tu na laqere se na qereqere ena boto ni waiwai.

Vakatauvatani kina na ivosavosa qo ni oti ga na soqo sa sega tale ni dua na ka e vo, oti kece sara ga vakadua.

78. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sota kaya ga na leqa ni lakova.

Kena isau: Moku na vuaka ni kauta na yavana

Vakamacala:

Na kena lai moku na vuaka ena dua na iteitei ka lai vakacaca kina, e baleta ga ni kauti koya kina na yavana. O koya gona na nona lai moku se lauvacu e dua na cauravou mai na dua na koro e baleta ga na yavana ni kauti koya e ke ya ka mani lai sotava wale mai kina na leqa.

79. Na ivosavosa cava kena ibalebale dui kau kena se dui vakarautaki koya ena ilakolako

Kena isau: Lako vakabeka, dui kau kena

Vakamacala:

Na beka e dua na mataqali manumanu vuka levu toka, boi levu, vakabati, vakasucuna e kiriwana, vaka na ibulibuli ni kalavo qai vakatabana mamare loaloa. Era dau veivukayaki vakalevu na vaqara vuanikau dreu, uto vea & s mera misika, se na se ni onolulu, kavika, vuga, niu & s mera gunuva. Ra kosakosa vakalevu nira dau veivala. Dau rawa mai ni lau kolo se laurabo, se kuretaki na vunikau ra moce se kana kina, se coko ena kena lawa se dai soni, qai saqa se tavu me laukana. Na suina e caka kina na batiniveiqia, batina e tui me itaube batini beka.

Nira vuka na beka ena vaqara kedra era dui sasaga ga, e sega ni vakatautaka tale vua e dua, ke sa kune na vuata ena kana ga, mamau ka vuka yani. E sega ni vakatautaka se kerekere tale vua e dua.

80. Na ivosavosa cava kena ibalebale e da tu vata ga, e rawa na veika kece.

Kena isau: Da tu vata ga, vuvu na wai

Vakamacala:

Vakaibalebaletaki na ivosavosa qo ena ika na Nuqa, nira dau qeleqeleni vata tu. Qo ena vula o Tiseba na vula i Nuqa lailai kei na vula o Janueri na vula i Nuqa levu. Na maliwa ni vula e rua qo era dau qeleqeleni kina, kara matai sara na vakavuvu wai mera taqomaki ira kina.

O koya gona nira kovuti se bunuci e dua na qele ni nuqa, era sa qai vakavuvuya na wai kara dro yani mera bula.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

81. Na ivosavosa cava kena ibalebale na itutu vakaloloma e tu kina e dua ni sa kautani vakasauri vua na ka e dau vakaukauataki koya.

Kena isau: Vuka nona Lulu

Vakamacala

Na lulu e kainaki ni manumanu dau solia vei keda na vuku ka vuni kaukaua. O koya gona ni sa na yali na lulu sa na yali vata tale ga na kaukaua.

82. Na ivosavosa cava e kena ibalebale vaka baubau se vakawiliwili wale tu ga, toka wale ka vakarorogo

Kena isau: Vodo i Cama

Vakamacala:

Na cama e gacagaca ni waqa ni Viti e vukea na kena nawa se cici vakadodonu. Ni da vodo eda vodo ena dago ni waqa ni Viti e sega nida vodo ena cama. Na cakacaka kece ni soko ena caka ga ena dagoni waqa ni Viti. ni dua e vodo i cama e vakawiliwili wale tu ga ena soko, toka wale toka ga ka vakarorogo vei ira era cicivaka tiko na waqa.

Ni dua gona e vodo e cama e sega ni cakava na cakacaka ni soko, e vodo wale tiko ga.

83. Na ivosavosa cava e kena ibalebale eda sa mai yacova sara na vanua eda a dau gagano taka se da tatadra taka tu mai.

Kena isau: Eda sa mai tarai Burotu sara

Vakamacala:

O Burotu e tukuni taki tu ni vanua talei, tu kina na veika matalia ka talei. E tukuni ni yanuyanu ni tadra, dau veiciriyaki voli.

O koya gona eda sa mai tarai Burotu sara oya nida sa mai yacova na vanua eda dau gadreva se da tatadra taka tu meda butuka.

84. Na ivosavosa cava kena ibalebale tamata mamaqi taura matua toka nona iyau.

Kena isau: Drega ni vudi tasi

Vakamacala:

Na vudi eda sa kila kece ni tiko na kena drega. Ni dau tasi na vudi o na qarauna sara me kakua ni tauva na nomu isulu ni dau dredre na kena takali.

Ni dua gona e mamaqi ena taura matua sara toka ga na nona iyau me kakua ni takali tani mai vei koya. Qo me vaka ga na drega ni vudi tasi ni sa takavi keda ena dredre me takali tani.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

85. Na ivosavosa cava kena ibalebale vosa vinaka, vosa vaka kamikamica ia e ca tiko na lomana.

Kena isau: Kamikamica vaka yate ni sumusumu

Vakamacala:

Na sumusumu e dua na mataqali ika levu toka ni cakau, kei na lomaloma; duidui na rokana; vakā na irairai ni sokisoki, sega na votona; laukana ena so na vanua; vuce na ketena ni curuma na cagi, e kana vinaka ka kamikamica sara na yatena. Ia e rawa nida gaga se da mate sara kina ke tuna vaka ca. E kamikamica gona na yate ni sumusumu ia e rawa ni vaka vu leqa.

Ni dua gona e dau vosa vinaka ka vosa vaka kamikamica qai ca tiko na lomana ena qai cavuti vua na ivosavosa qo: Kamikamica vakayate ni sumusumu.

86. Na ivosavosa cava e cavuti vei ira era dau tu ga vakadua e na koro ka ra sega ni dau yasa.

Kena isau: Toa ni koro

Vakamacala:

E rua na mataqali toa e tiko e na koro, ka dua e tiko e veikau. Na toa ni koro e dau kilai tani ni dau tu ga vakadua e na koro. E kena ibalebale qo ni o ira e cavuti vei ira na ivosavosa qo sai ira era dau tu ga e na koro ka ra sega ni dau yasa. Era dau tutaka na cakacaka ni koro kei na vanua.

87. Na ivosavosa cava e kena ibalebale via taura tiko ga e dua na ka ena vanua o vulagi kina (qo mo lai taukena se taura)

Kena isau: Luvu mai na nomu waqa

Vakamacala:

Ni luvu na nomu waqa o sega ni nakita. Ia ni dua e luvu ena lomani, ni sa taukei ga e sa na cakacaka nona sara. O lomani sa mai levu sara na ka o cakava, qai cavuti kina na ivosavosa qo: Luvu mai na nomu waqa.

88. Na ivosavosa cava e kena ibalebale dui sota kaya ga na tamata kei na ka e a digitaka.

Kena isau: Dui seva ga na bua a tea

Vakamacala:

Na bua e dua na mataqali kau salusalu eso, me vaka na buaniviti, buanivalagi, buasala kei na buatoka. O koya gona ni dua e via seva e dua na bua ena lai seva ga mai na bua ka tea.

E dau cavu vakalevu na ivosavosa qo vei ira na yalewa ka ra digitaka cala na tagane me watidra, ka ra kune ka rarawa kina ena gauna ni nodra tiko vakawati.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

89. Na ivosavosa cava e dau tau vua e dua na veitau se rua e veikilai ni sa vakarau me rau veitalatala, ke veitalatala vinaka se ca.

Kena isau: Daru qai laki sota ki vuni gasau leka.

Vakamacala:

Na gasau e dua na mataqali co balavu vakatagona, drau babalavu veitava, se vulavula levu matailalai, kune vakalevu ena batinisala, iteitei kei na vanua sigasiga, yaga ena tara vale vakaviti, sole ba, dianimoto se itiqā, cina, ivakada ni uvi & s.

O koya gona ni rau lewe rua e rau sa vakarau veitalatala e rau na qai dui kaya: “daru qai laki sota ga ki vuni gasau leka”, oya ke rau kila ni rau na sega tale ni sota se veirai vakadua ena nodrau bula qo.

Na vuni gasau leka oya e kainaki ni tiko mai Bua ka ra dau laki sota kina na yalo ni sa mate oti na tamata.

90. Na ivosavosa cava e kena ibalebale na ka vinaka ka digitaki e dau biu koto mai me kedra na iTaukei ni sa kau na kedra na vulagi.

Kena isau: A i lutua

Vakamacala:

Na i lutua na magiti se iyau digitaki, lutu tani ena votavota, vakabibi me kena se nona na turaga: e dau kau iliu na ilutua ni iyau i valelevu, da qai kauta imuri na nodā ivota,

ka vinaka se talei me itnitini ni soqo, solevu, kana & s: Na ilutua ni solevu qo na kana magiti.

91. Na ivosavosa cava e kena ibalebale na dede ni nona tiko sa lai taukei sara.

Kena isau: Ti kina na wakana

Vakamacala:

Na ti oya ni tubu sobu (qo na waka ni vunika). Ni dua na vunika e tubu tiko ena dua na vanua na dede ni kena tubu tiko ya sa lai titi sobu sara na wakana.

O koya gona ni dua e vulagi ka lai tiko ena dua na vanua ena dede ni nona tiko qo sa lai taukei sara qai cavuti kina na ivosavosa qo.

92. Na ivosavosa cava e cavuti ni o saga mo tarova se qarauna e dua na ka o tiko sara ga kina, ni o wele ga se yali e baci yaco se caka tale.

Kena isau: Sevuka na waikala

Vakamacala:

Waikala na wai tu vakadua, robota tu na delana na ka drokadroka yacana na kala. Ni sevuki se wasei na kala ena makare vinaka na wai, ni laveti ga na liga ena sotasota tale.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

Oqo me vakataki ira na gone ni tukuni se vakatabui e dua na ka mera kua ni cakava, e sega ga ni dede sara cakava tale.

93. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sa qaravi vakaca na cakacaka ni tau na uca.

Kena isau: Dralabika

Vakamacala:

Na Dralabika e vu mai na veiwere &s; na veiwere na loga ni uvi. Ni sa dau were oti tu na veiwere me qai tau na uca ena dredre sara ni kama ni sa suasua qai veikabiti na co, gasau &s;, vakabibi qo ena uca ni vulaitubutubu me donumaka na se ni drala.

O koya gona nida via qarava e dua na cakacaka ena gauna e tau kina na uca ena dredre na noda qarava, qai cavuti kina na ivosavosa qo.

94. Na ivosavosa cava kena ibalebale era tautauvata vinaka sara ga o ira era soqo tiko. Era itovo vata, vakasama vata, itutu ni bula vinaka nodra rawa ka kei na so tale.

Kena isau: Veisoqovi vaka ulu ni Tivoli.

Vakamacala:

Ni o keli tivoli ke o dikeva vinaka e dua na lewena ena tautauvata vinaka kece na kedra levu kei na kedra cere, o koya gona e qai cavuti kina na ivosavosa qo.

95. Na ivosavosa cava e kena ibalebale tamata e vodi vua na vosa sega ni rogoca se kauwaitaka na veika e vakaroti kina.

Kena isau: Tamata daku ni ga

Vakamacala:

Na ga eda sa kila kece ni dravia na vutia. Ia ke o sova na wai e dakuna ena sisi ga, se qalo tu mada ga iwai ena sega ni suasua.

O koya gona nida vosa vua e dua ena maumau wale na noda vosa vua ni sega ni rogoca se kasa vua na ka e tukuni tiko yani vua.

96. Na ivosavosa cava e dau tukuni vua na tamata vucesa ka kana levu.

Kena isau: Mate e taba, bula e loma

Vakamacala:

E dau kilai tani eso na manumanu nira vaka tabadra, ka ra dau vakayagataka na tabadra mera vaqara kedra kakana kina. Ia, ni dua na manumanu e sa mate na tabana, ena qai bula tu ga ena kakana e kau mai vua.

O koya gona ni dua na tamata e dau bula tu ga ena kakana e kau mai vua ka vucesa laka na kena cakacakataki ena qai cavuti vua na ivosavosa qo.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKACA ITAUKEI

97. Na ivosavosa cava e kena ibalebale e dua sa lako se mate sa qai biuta tu mai na cā kei na nona duka se nona cakcaka.

Kena isau: Sa bale na kau ka vakasorena

Vakamacala:

Ni dua na kau vakasorena e bale, ena lutu ga na sorena ka rawa ni bula tale, ia na kau ena mate vakadua. Na kena vinaka kei na kena ca ena qai kilai ga ena sorena ka na tubu tale mai oya.

O koya gona ni dua na tamata e sa mate se lako ina dua na vanua qai biuta tu mai na nona cakacaka, ena qai kilai ga na nona vinaka kei na nona ca ena cakacaka e biuta tu mai.

98. Na ivosavosa cava e dau cavuti ena gauna ni valataki vanua ena qito, vuli, ivalu se cakacaka.

Kena isau: Dui mate ga ena nona ucu ni vatu.

Vakamacala:

Na ivosavosa qo e vakaibalebaletaki tiko ena dua na manumanu. Na manumanu oqo na saravalivali. Na saravalivali e vaka na ibulibuli ni kuka, ia e drokadroka na dakuna. (*E yacana ena so na vanua na kadara*). Era dau tokatoka ena ucu ni vatu ka ra dau roba mai na ua lelevu. Ni roba mai na vatu na ua, e toka ga na saravalivali. Oqo gona na nodra ibole, Ua lelevu se loka, cagilaba se uneune, era na toka dei toka ga na saravalivali ena nodra ucu ni vatu.

O koya gona ni dua na valataki vanua ena qito, vuli, ivalu se cakacaka ena caka ena qai cavuti gona kina na ibole qo: Dui mate ga ena nona ucu ni vatu, me vaka taka na manumanu qo na saravalivali.

99. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sega ni kauwaitaki ira na wekana, veitalia ga se cava e yacovi ira.

Kena isau: Qai nodra na madua na muri mai

Vakamacala:

Na ivosavosa qo e vakatauvatani vata kei na dua na manumanu, na koli. Na koli e kilai tu ni dau vuki levu ka dau dabedabe vakaca, ia sa dau nodra ga na madua o ira era muri koya. E sega sara ni bau kauwaitaka na ka oya o Ra Koli.

E kena ibalebale oqo me rawata mada ga na nona bula e dua na tamata, qai veitalia o ira na kena vo. Segga ni kauwaitaki ira na wekana, veitalia ga se cava e yacovi ira.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

100. Na ivosavosa cava e kena ibalebale na gone luveniyali sega e qaravi koya

Kena isau: Gone kana kube ni kawai

Vakamacala:

Kube ni kawai na lewe ni kawai lalai dau kabita tu na lewena, ka sega ni dau laukana; ni kau mai na kawai ena biu laivi o koya. Ia ni sa yaco na leqa e sa na taurivaki ga o koya me laukana.

O koya gona meda kua ni dau vakawaletaki ira na mataqali gone vaka qo ni na yaco na gauna mai muri era na yaga tale vei keda.

101. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sega ni dua na yalewa e tu wale tu ga, era vakatinani ka vakatamani.

Kena isau: Dalo e tei ka vakasulina

Vakamacala:

Da sa kila kece na dalo, na dalo kece e tubu e tiko na sulina. Me kua ni vakawaletaki na sulina baleta ni na yaga tale mai muri.

O koya gona ni dua na yalewa e tubu cake tiko mai me kua ni vakawaletaki baleta e sega na yalewa e tu wale tu ga era vakatinani ka vakatamani tale ga, mai muri ena qai yaga tale o koya.

102. Na ivosavosa cava e kena ibalebale vakararavi vua e dua e kaukaua ka rawa ni vukei iko ena nomu leqa.

Kena isau: Vakararavi kina Vunibaka

Vakamacala:

Na vunibaka eda sa kila levu, e vunika levu ka kaukaua. Keda vakaravita kina e dua na ka ena sega ni rawa ni bale baleta ni levu ka kaukaua vinaka.

O koya gona kevaka e dua na tamata kaukaua vinaka o vakararavitaka vua na nomu leqa, ena rawa ni vukei iko baleta ni kaukaua ka tu tale ga vua na ka me na vukei iko kina.

103. Na ivosavosa cava e kena ibalebale kuli ni yago ka vodi kina na mate se tamata kaukaua e vodi na ka e caka vua me mavoa kina.

Kena isau: Kuli ni Dilo

Vakamacala:

Na dilo na mataqali kau levu sara ni baravi, vua mokimokiti, se lalai vulavula boivinaka, drau vavaku lelevu lumisa, dra vulavula, kuli vavaku kaukaua. Kau kaukaua rairaivinaka, dau sivi me iyayanivale, kau ni waqa &s. Vuana moqimoqili e vakayagataki ena qito ni gone, se vavi qai tuki me waiwaidilo.

O koya ni o dikevi vinaka na dilo o na raica ni vavaku na kulina qai kaukaua. Vodi na iseke ke o vakayagataka mo taya kina, sa na rawa ga ni dua na ka vinaka o

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

vakayagataka mo taya kina na vuni dilo. Ni dua gona na tamata e kaukau sara ena dredre mo vakamavotaka se o vakayacora vua e dua na kā.

104. Na ivosavosa cava e kena ibalebale se ka lailai toka mada ga sa qoro tiko, wacava ni qai levu mai sa na duatani dina.

Kena isau: A kena laya sa vaka oqo, sa drau na kena votu.

Vakamacala:

Na laya [vuata] (uto) tikina tololailai balavu via drokadroka siawa masamasa, vaka me sena, dau lutu oti qai vua; na levu ga ni laya na levu ni uto ena kune.

E cavuti vakalevu na ivosavosa qo vei ira na gone, ni dua e vaka qo na nona ivakarau sa na qai wacava ni na qase mai ena tamata vinaka se ca. Baleta ni se ka lailai toka mada ga sa qoro tiko; e qai cavuti gona kina na ivosavosa qo.

105. Na ivosavosa cava e kena ibalebale e soso, sikisikidara na nona matanivale ena levu ni cauravou era lakova tiko yani na luvena yalewa.

Kena isau: I butubutu Madrali

Vakamacala:

Na madrali na mataqali vivili wirini lailai kabi vatu, dravia na qana qai dravu veivolavolai, dromodromo na batina, kamica na kena wai. E vakatauvatani kina na ivosavosa qo ni kena dravia e vaka na soso ni matanivale kei na madrali nida butuka.

106. Na ivosavosa cava e kena ibalebale - sa dromu na matanisiga, siga vinaka, vakabibi ni botairā na vanua, dodo vakabalavu na kena o dui roka.

Kena isau: Sa coka na Dabea

Vakamacala:

Na dabea e dua na mataqali ika ni waitui vaka na duna, dui roka rairai vinaka. E sega ni vaka na vo ni ika tale e so me vaka iriiri me rawa ni qalo kina, e dau coka ga. Ni gauna e coka kina e da na raica na rokana na kena rairai vinaka.

Vakatauvatani kina na ivosavosa qo ni dau dromu vaka totolo na matanisiga da na raica na kena rairai vinaka, vakabibi ni botairā. Me vaka ni dau coka na dabea e na solia mai na kena roka rairai vinaka.

107. Na ivosavosa cava dau cavu ni o saga mo tarova se qarauna e dua na kā o tiko sara ga kina, ni o wele ga se yali e baci yaco se caka tale.

Kena isau: Sevuka na waikalā

Vakamacala:

Waikalā na wai tu vakadua, robota tu na delana na ka drokadroka yacana na kalā. Ni sevuki se wasei na kalā ena makare vinaka na wai, ni laveti ga na liga ena sotasota tale. Qo me vakatiki ira na gone ni tukuni se vakatabui e dua na ka mera kua ni cakava, e sega ga ni dede sara cakava tale.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

108. Na ivosavosa cava kena ibalebale - o sili ga o cabe.

Kena isau: Sili vaka isau

Vakamacala:

Na isau e dua na mataqali iyaya ni teitei ra dau vakayagataka na qase mera lauta kina na qara me tei kina na mata ni dalo. Yacana ena so na vanua na isau, so na vanua na idoko, kau levu bibi, sivi vakamomoto qai ia kina na teitei.

Ena gauna e liu o ira na qase ni sa dau oti na nodra teitei era sili ga ena tobu. Qo ni sa dau oti ga na teitei, rawa ni o kolataka ga yani i wai na isau me lako tani ga na soso lai kau tale mai, se toni tu me vaka o lade ga iwai o cabe tale mai. Ni dua gona e toni ga i wai sa cabe tale mai ena qai cavuti vua na ivosavosa qo: O sa sili vaka isau.

109. Na ivosavosa cava kena ibalebale sauti koya tale na nona ivalavala.

Kena isau: Roboti koya tale na nona Karikari

Vakamacala:

Na karikari na gacagaca ni waqa ni Viti, na kau ni laca. Na karikari tu na kena e cake, karikari sila na kena e rā dau vakauta na waqa ni robota na laca na cagi. Ke sega ni o qaqarauni na nomu taura na sila e rawa ni roboti iko na karikari, o qai mavoa kina.

Ni dua gona e sauti koya tale na nona ivalavala e qai tau vua na ivosavosa qo, tautauvata qo kei na ivosavosa lautu koya na sui ni kena.

110. Na ivosavosa cava e dau cavuti ki na kena sa oti koso se guce na iyau se magiti vinaka, ka sa kau mai na ka ca me kena ikuri.

Kena isau: Sa Dulu na Vuata

Vakamacala:

Na vuata e dua na vuanikau laukana. Ni dulu oya ni levu. Dulu na vuata ena kena sa sega ni sega ni laukana rawa na vuata ena kena levu.

E vakatauvatani kina na ivosavosa qo ena kena sa oti na vuata matua, ka sa kau mai na ka vou, se ka ca me kena ikuri.

111. Na ivosavosa cava e kena ibalebale lako wale tu ga ka curu donuya sara yani na kana.

Kena isau: Qai qai tu lia mai iti

Vakamacala:

Qo na vosa vakaOvalau, sa tiko tale ga kina na vosa kerei na iti na kana. Ia ni vosataki vakaviti raraba e vaka toka qo na kena irogorogo: “O lako lako tu ga o donuya sara na gauna ni kana”.

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKAKA ITAUKEI

Na ivosavosa qo e vakatauvatani kei na ivosavosa yavaqumu, qo me vaka o dau donuya yani na gauna ni kana se marau.

112. Na ivosavosa cava e kena ibalebale gole ina dua na koro, ka lai via vakatulewa kina, kovea se suguta na itutu vakaturaga ena koro oya.

Kena isau: Cabe ni Kaba na Saumuri

Vakamacala:

Na ***sau*** oya na turaga, saumuri na turaga e qai buli e muri. Na kaba ni o cabe cake, vakatauvatani kei na dua e lako cake na nona itutu. Cabe ni kaba na saumuri e kena ibalebale ni dua e cabeta cake na itutu ni turaga e qai kilai e muri ni vulagi ena vanua e sa lai turaga tiko kina. E dau qai cavuti gona kina na ivosavosa qo.

113. Na ivosavosa cava e dau cavuti ena gauna cava era dau yalo vakaveli kina eso na tamata ena noda vanua.

Kena isau: Sa baci vulai botabota na kawai

Vakamacala:

Era vakabauta na qase ni gauna e bota kina na drauni kawai oya ni sa matua, ra vakadutaitaka vata kei na taucoko ni vula. Ra kaya ni vula e vakavuna na nodra dau yalo vakaveli eso, qo ni dau vei veibasai na ka era dau cakava.

Na veli na mataqali manumanu ni veikau, ***vakabibi*** mai colo, vaka na tamata lekaleka uluwai balavu, kainaki ni dau vodo ena vuaka ni veikau, kana vua ni boia kei na ***sirikoko*** - dau talanoataki se tukunitaki ga, sega ni vakadinadinataki vakavuku; Ni dua gona e laurai ni sa dau veibasai na ka e dau cakava e qai cavuti gona vua na ivosavosa qo.

114. Na ivosavosa cava e kena ibalebale me taqomaki tiko ga ivale na ka vuni ka mera kua ni kila na tani.

Kena isau: Kua ni vakawaca i tuba na magimagi

Vakamacala:

Ni dau ia na tali magimagi e dau caka sara ga i lomanivale, ena so na gauna ni dau levu na magimagi sa dau biu i tuba. Ena kena qai dau biu gona i tuba ra qai kila kina na tamata na kena levu.

O koya gona na kā vuni se ka maroroi ni dua na vuvale me biu tiko ga i lomanivale, ka me kua ni biu i tuba de ra kila na tani.

115. Na ivosavosa cava e kena ibalebale sega ni tiko dei ena kena vinakati me vakatotototaki na caka ni dua na kā.

Kena isau: Butu qilaiso katakata

Vakamacala:

Eda kila kece na qilaiso ni katakata, nida butuka eda na veibutuyaka toka na yavada; da sega ni toka vakamalua se toka dei. O koya gona e vakatauvatani kina na ivosavosa qo ena noda saga toka e dua na kā ka vakavuna kina na noda sega ni dau tiko dei se toka vakamalua, eda sa saga toka ga me rawa na ka eda via cakava; qai cavuti gona kina na ivosavosa qo.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

116. Na ivosavosa cava e dau cavuti vua e dua e dau digidigi vakabibi ni dua e digitaka na kena isa, oti qai lai tinitale ina na dua na tagane se yalewa e ca.

Kena isau: Digidigi voli qai watimu e dua na vusi

Vakamacala:

Na ivosavosa qo e cavuti vakalevu vei ira na cauravou se goneyalewa era dau digitaka voli na watidra. Ni dua e digidigi tiko ena qai cavuti vua na ivosavosa qo, ni o digidigi voli o qai tini sara ga ena dua na ka e ca se na dua na o sega ni tadra.

117. Na ivosavosa cava e kena ibalebale vakayagataka na kā ni se bera na kena gauna, oti qai mai leqa voli yani.

Kena isau: A ca ni taumada

Vakamacala:

Na taumada na kā e caka e liu, tukuni e ke ni va gauna na ka kece ga. E tukuni ena ivosavosa qo kevaka e dua na kā eda dau maroroya tiko me qai tiko na gauna me vakayagataki kina, ni qai bera na gauna me vakayagataki kina eda sa mai vakayagataka koso tu. Ni qai yaco mai na kena gauna dina sa oti se sa ca tu, qai cavuti gona kina na ivosavosa qo.

118. Na ivosavosa cava e kena ibalebale ni na qai yaco dina ga mai, se rawa na ka e waraki tiko, e toso vakamalua ia ena yaco ga.

Kena isau: Ena yati mai na colo

Vakamacala:

Na yati, ni dua na ka e toso vakamalua e ketena me vaka na sici kei na bosucu ni waitui. Na manumanu qo nira yati era toso sara ga vakamalua, kevaka eda waraka tiko ena qai yaco ga mai.

Colo oya na loma ni vanua, kena ibalebale ke dua na ka e tiko mai kina ka da waraka tiko ena qai yaco ga mai.

O koya gona ke da waraka tiko e dua na kā ka toso tiko mai vakamalua ena qai yaco ga mai, qai cavuti gona kina na ivosavosa qo.

119. Na ivosavosa cava e kena ibalebale viavia kila ka dau via yalataka rawa e liu na veika ena yaco ni se bera na gauna ena yaco kina.

Kena isau: Wilika na toa ni se bera ni saulaki

Vakamacala:

Eda kila ni dau vakayaloka na toa eda dau via kila se sa vica tiko na kena yaloka, mai ke ya sa da dau wilika rawa sara toka mai kina na levu ni toa ena rawa.

Na saulaki oya me diri, sa saulaka na nona yaloka na toa. Ia ni bera na kena saulaki eda sega ni kila na veika ena yaco, rawa ni yaco eso na leqa me vakaleqa na yaloka ka lai vakaleqa tale ga na iwiliwili ni toa eda sa taura rawa mai ena wiliwili ni yaloka. O koya gona ni bera ni saulaka na nona yaloka na toa meda kua mada ni wilika na yaloka, nida sega ni kila na veika ena yaco.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

120. Na ivosavosa cava e kena ibalebale lako ka sega ni tatau ni caka tiko e dua na soqo se gunu yaqona ena dua na vale.

Kena isau: Curu vakaiToga

Vakamacala:

Qo e dau kilai tani tu ni sa dau nodra ivakarau tu na wekada mai Toga, era dau tu ga va qo ra via lako era sa lako sara ka ra sega mada ga ni bau tatau. Ia, vei keda na iTaukei e via sakasaka vei keda na ivakarau vaka qo.

O koya gona ni dua e tu tu ga va qo sa curu ituba sa lako sara ka sega ni bau tatau ena qai cavuti gona vua na ivosavosa qo: Curu vakaiToga.

121. Na ivosavosa cava e dau tukuni ena dua na kā e oti vakasauri ka oti sara vakadua, io sega tale ni dua na kā e vo me rawa ni vakuri se semai kina.

Kena isau: Vaka e boko na buka bitu

Vakamacala:

Na bitu na kau kilai levu, kau ni lomanivanua se bati ni wai, vakatagona, vauvau me bilibili, tali me lalaga ni vale kei na so tale; rawa ni buka ni sa madu.

Na buka bitu e sega na kena qilaiso, ni sa boko ga e boko sara ga vakadua. Qo gona e vakatautauvata taki kei na dua na kā e oti vakasauri, oti sara vakadua sega tale ni dua na kā e vo me rawa ni vakuri se semai kina.

122. Na ivosavosa cava e dau cavuti ni o via vakanuinui vua e dua, oti qai cala na nomu vakanuinui ni leqa tale ga o koya o vakanuinui kina.

Kena isau: Vakararavi kina vuni kau vuca

Vakamacala:

Ni dua na vunika e vuca oya ni sa madu, sa na ca tale ga ni sa malumalumu. Ke mani dua gona ena saga me ravita se namaka me vakayagataka ena inaki cava ga, ena sega ni yaco na ka e vinakata ni na oti ga a bale na vunika ni sa malumalumu tu.

Ni dua gona e dau vakanuinui vua e dua qai cala nona vakanuinui ni leqa tale ga o koya e vakanuinui kina ena qai tukuni vua na ivosavosa qo.

123. Na ivosavosa cava e dau cavuti ni sa rui kosakosa, levu na vosavosa e cake kei na mamawe.

Kena isau: Vaka na tara vale

Vakamacala:

Ni caka na tara vale eda na kila vinaka ni dau kosakosa nira vosa kece ga na cakacaka tiko. Qo ra gone na tara vale vakaViti era dau solevaka na Tukada.

Ni dua gona na vanua e kosakosa qai levu na mamawe, ena qai cavuti kina na ivosavosa qo.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

124. Na ivosavosa cava e dau cavuti vua e dua e dau tukuni vua e dua na kā qai sega ni vakayacora ena vuku ga ni nona sega ni via rogoca. Ni tukuni vua e dua na ka e curu ga ina dua na qara ni daligana ka curu tale ina kena ka dua.

Kena isau: Vaka e tiri na wai ena dela ni draunidalo

Vakamacala:

Eda na kila vinaka kevaka eda vakaturuma na wai ena draunidalo, ena sega vakadua ni suasua ena turu ga yani lai drodro tani sara.

Ni dua gona e dau tukuni vua e dua na ka qai sega ni vakayacora ena vuku ga ni nona sega ni via rogoca e dau qai tukuni vua na ivosavosa qo.

125. Na ivosavosa cava kena ibalebale yalataka me sega ni vakayacori tale.

Kena isau: Sa viritaki na kena vatu

Vakamacala:

Qo e dua na ivakarau se ivalavala vakaViti. O taura e dua na vatu o qai yalayala oti o viritaka sara na kea vatu, ni o sa na sega ni vakayacora tale vakadua.

126. Na ivosavosa cava kena ibalebale kila nona turaga nona iyatu nona itutu vakabibi na nona vanua se cakacaka, kila na ka e dodonu me vosa kina.

Kena isau: Kilakila na kena qele

Vakamacala:

Na qele o kaya tiko ni nomu se kemu qele, e tu na ka e lakovata; na qaravi ni vanua e tiko na kena itavi vua na turaga ena vuku ni nona iyatu vakavanua.

127. Na ivosavosa cava kena ibalebale dua na vanua e balavu ia e lekaleka wale tu ga.

Kena isau: Matanikauke

Vakamacala:

Na kauke na mataqali lairo vulavula ni veinuku, matalelevu, dau laukana. Na rai ni kauke ni dua na vanua e rairai yawa ena voleka wale tu ga, e qai cavuti kina na ivosavosa qo.

128. Na kau cava e vakatauvatani kei na Turaga se cavuti vua e dua e sucu turaga.

Kena isau: Lolokula

Vakamacala:

Na lolokula na mataqali vasili drau momoto lalai, veivolavolai drokadroka damudamu, e rairai vinaka vei ira na vasili tale eso; vakatauvatani kina kei ira na turaga.

Na kula e dau vakayagataki vakalevu ena roka damudamu. E kilai tani ga na lolokula ena kena rairai vinaka ka dokai qai kena ivakadei na wakana me vakataki ira na turaga.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

129. Na ivosavosa cava e cavu vua e manini se dau maqitaka na ka.

Kena isau: Manini sautanini

Vakamacala:

Na manini ni o vakayagataka vakavuku, vakamaqosa me dede, me vaka na kakana, wai se ilavo.

Qo e cavuti vua e maroroya se maqitaka na ka, vakabibi ena kakana. Ni qai via vakayagataka sa malumalumu, a sautanini na yagona.

130. Na ivosavosa cava kena ibalebale tuvani vakavinaka vakaveitaravi.

Kena isau: Tuvani vakabati ni beka

Vakamacala:

Na beka e dua na mataqali manumanu vuka levu toka, boi levu, vakabati, vakasucuna e kiriwana, vaka na ibulibuli ni kalavo qai vakatabana mamare loaloa. Era dau veivukayaki vakalevu na vaqara vuanikau dreu, uto vea & s mera misika, se na se ni onolulu, wame, kavika, vuga, niu & s mera gunuva. Ra kosakosa vakalevu nira dau veivala. Dau rawa mai ni lau kolo se laurabo, se kuretaki na vunikau ra moce se kana kina, se coko ena kena lawa se dai soni, qai saqa se tavu me laukana. Na suina e caka kina na batiniveiqia, batina e tui me itaube batini beka.

E kau gona mai na ivosavosa qo ina beka ni tuvani vaka veitaravi vinaka tu na batina. Ni dua gona na ka e tuvani vakavinaka ka vakaveitaravi tu ena qai cavuti kina na ivosavosa qo: Tuvani vakabati ni beka.

131. Na ivosavosa cava e cavuti vua e dua e mai cudruvaka lasulasu tiko e dua na ka e sega ni nona.

Kena isau: Mai cudruvi au tale ena kequ vuni ivi

Vakamacala:

Na ivi e dua na mataqali kauvuata vakaitamera rugurugua ni bati ni veidogo kei na lomanivanua, vakabibi ena vanua suasua, waka lelevu, vaqalita, drauilelevu babalavu vavaku dravia, se lalai vulavula boivinaka, vuailelevu toka via sababa. Na lewena e dau saqa me laukana, se yaca me madrainiviti, bila, sikiviro, koko, soloi, & s. Tolona e wai ni mosinikete, se kari kei na tolo ni dawa me wai ni misuqa, se kari kei na tolo ni tarawau me wai ni ramusu.

Ni dua gona e mai cudruvaka lasulasu tiko e dua na ka e sega ni nona ena qai cavu vua na ivosavosa qo: Mai cudruvi au tale ena kequ vuni ivi.

132. Na ivosavosa vakaViti cava e kena ibalebale ena nodrau bole mate e dua na veitau ena kaukaua ni nodrau veidredreti. Me vaka eda rawa ni wilika ena viti lima na italanoa nei Ravouvou ni Vunigasau kei Raluve ni Vunilagi.

Kena isau: “Dabe e ra mo vadra sola. Kau dabe e cake meu sei dora”

IVOSAVOSA VAKAVITI ©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI TABACAKACA ITAUKEI

Vakamacala:

Na vadra e dua na mataqali kau vaka na voivoi, tubu e baravi kei na veitalasiga. Drauna e suluka ni sa madu, na sena na sei e isaluwaki ni waiwai. Vuana e laukana ni dreu, ni sa madu e vakayagataki me barasi ni torotoro.

Kau mai na ivosavosa qo ina vadra nida raica na sena e vaka me taqa i rua toka. O koya gona na taqana e ra na vadra sola se na sei, e se ka vula vinaka ka boi vinaka qo gona o Raluve, ia, na taqana e cake e toka kina na sei dora se sena matailalai qo o Ravouvou. Na levu ni nodrau veidredreti, veilomani vinaka a yaco kina me rau mate vata ga.

133. Na ivosavosa cava kena ibalebale e sa dreve na vosa vei ira na tamata vakaduduile.

Kena isau: A medra wai na vosa na tamata cidroi

Vakamacala:

Na levu ni vosa vinaka e caka vei ira na tamata (cidroi) e sa tawa yaga ga.

134. Na ivosavosa cava kena ibalebale iyau ni tabisa e rube e tuvuka ni ivana se karikari.

Kena isau: i Loloku ni Laca

Vakamacala:

Tabisa [vanua] (ilakolako vakavanua e waqa) cakacaka ni loloku vua na Turaga ni vanua kelevi. E liu a dau bala i wai na laca, nikua e vesuvesu tu na iyau ena ivana, karikari & s, mera veitautaka mai na tiko mai. vanua.

135. Na ivosavosa cava kena ibalebale vinakata na ka e dredre ke mani rawa sa vunileqa tale.

Kena isau: Digidigia na taba ni niu e loma

Vakamacala:

Eda sa kila kece na vuni niu. Qo keda taya tani mai na tabana e loma ena vuni mate ni vuni niu.

136. Na ivosavosa cava kena ibalebale tamata se manumanu e sesevaki koya, tatabalebale me vaka na mateni na nona ivakarau.

Kena isau: Vaka na ika duvani

Vakamacala:

Na duva e dua na mataqali wa sala toloilevu toka ni baravi veivatu kei na veidogo, drau lumisa lelevu toka, se lalai piqi siawa, vua rabaraba vaka na vua ni walai. Na wakana e tuki me mate kina na ika. Ni dua na tamata e va qo na nona ivakarau ena qai cavuti vua na ivosavosa qo: vaka na ika duvani baleta ni tatabalebale ka sesevaki koya mai na nona ilakolako.

IVOSAVOSA VAKAVITI
©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
TABACAKAKA ITAUKEI

137. Na ivosavosa cava kena ibalebale - sa sautu na vanua.

Kena isau: Sa masi yara na qiqi

Vakamacala:

Na qiqi e dua na manumanu lailai ka dau kune vakalevu ni veiladeyaki toka ena veitaba ni kau kara tubu tu e veiruka. E rua na kena mataqali. E dua na qiqi senimawa - qo e koto e domona e vica na vuti karakarawa ka qai via damu toka na uluna. Na kena ika rua na qiqi tabanidolou. Na kena qo e dravu na lawena se vutina. Era dau kana vuanikau.

E kainaki ni sa vua na vuata, sa vaka me vakatorotoro o Ra Qiqi, me vaka e dua na turaga levu ni sa levu na kena ka sega na leqa. Ni tukuni qo e kena ibalebale ni sa sautu na vanua.

138. Na ivosavosa cava kena ibalebale toka welewelei ka qai dua e vei vakasagai yani, oti ka mani tagi se leqa kina.

Kena isau: Toka mai ka sala yani na qau liga

Vakamacala: (Qo na ibole nei Ra Boila kei Ra Dabea)

Na boila e vaka na duna se bonu, dravu na kena roka. E dau veikata tale ga. Na dabea e dua na mataqali ika ni waitui vaka na duna, dui roka rairai vinaka. E sega ni vaka na vo ni ika tale e so me vaka iriiri me rawa ni qalo kina, e dau coka ga. Rau dau koto ga ena nodrau qara, keda sala liga yani eda na laukata dina ga.

E kau mai na ivosavosa qo ina Boila kei na Dabea baleta ke o sala liga yani ena nodrau qara, o na laukata dina ga. Qo ke dua e toka welewelei toka ga qai dua e vei vakasagai yani ka mani tagi se leqa sara kina o koya ya ena qai cavuti kina na ivosavosa qo: “Toka mai ka sala yani na qau liga”.

©TABANA NI VOSA KEI NA ITOVO VAKAVITI
87 Queen Elizabeth Drive,
iTaukei Trust Building
1st Level, North Wing Building
3100 909 ext 1044

Email: naomi.koroisamanunu@govnet.gov.fj